

נדרים נ-א

עניין: מן שית מילי איעתר רבי עקיבא

מגלה עמוקות ואתחנן אופן עג

אמר ואתחנן פתח צו', שהוא סוד נשמתו של רבי עקיבא מן שית מילי איעתר רבי עקיבא כדליתא (נדרים דף נ.), הוא סוד ו' סדרים שנשמתו מתורה שבעל פה, לכן דרש רבי עקיב' בכל התורה ו', כמו שכתבו התוספות בסנהדרין (דף נ: ד"ה ח"ל) שרבי עקיבא הוא דרש ווי"ן. וזה סוד שאמר

בן יהודע

שם. מן שית מילין אעתר רבי עקיבא. נ"ל בס"ד, הטעם מן שית מילין בזכות תורה שבע"פ שטרם זה מאד, שהיא ששה סדרים. אי נמי כתיב וזדעת חדרים ימלאו כל הון יקר וגעים, והוא כפול שיש דעת כנימי ודעת חילון, וז"פ דעת הם ששה אותיות. או יובן בס"ד,

נצח ישראל פ"ה

וקאמר שהיה בהם ג' עשירים דוקא. ודע, כי העשירות הוא מצד ג' דברים; האחד הוא מצד "ברכת ה' היא תעשיר" (משלי י, כג), והוא מבורך. ומפני שזכה לברכה מאת ה', זוכה לעושר מצד הברכה בלבד, שהוא מבורך מן השם יתברך¹⁹³. השני, שזוכה לעושר כדי שישפע^ו, ומפני הפרנסה זוכה לעושר¹⁹⁴. והעושר השלישי, מפני כי הוא זוכה לעושר שיהיה חשוב בשביל העושר, כי החשיבות הוא ברבוי עושר. ולפיכך העושר בא לו לאדם בשביל החשיבות. ואלו העשירים הם ג' דברים מחולקים, ואין ענין רביעי שיזכה לעושר, רק על ידי ג' דברים. כי יש זוכה לעושר מצד שהוא ראוי לברכה, כמו שהיו האבות מבורכים, ובשביל זה זכו לעושר¹⁹⁵. השני שזוכה לעושר בשביל שיהיה לו פרנסה ומזוני, וזהו שאמרו חז"ל (מו"ק כט.) חיי בני ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא, אלא במזלא תליא¹⁹⁶. ויש שזוכה לעושר מצד שהוא זוכה לחשיבותו^ו, ולפיכך נותן לו עושר¹⁹⁷, כי אין כבוד וגדולה בלא עושר¹⁹⁸. ולפיכך

WHATSAPP

EMAIL

PODCAST

TORAHANYTIME

ALLDAF

DAFYOMI PORTAL

KOLHALASHON

נדריס נ-ב

עניין: תורה מפוארה בכלי מכוער

מהרש"א ח"א

תורה מפוארה בכלי כו'. עיקר הך מלחמא מפורש פ"ק דתענית דלף ד"ט אין מתקיימין אלא זמני שדעתו שפלה ואיש הגאה ויפה דרכו להגיס דעמו כההוא עובדא דנזיר צפ"ק ועיין פירש"י פ"ק דתענית והתוס' כתבו שם הא דקאמר אילו הוה סנו הוי גמירי טפי פי' אס היו שונאים היופי היו חכמים ביותר עכ"ל כוונו ג"כ לזה דר"ל דודאי אין זה תלוי בטבע הבריאה שיהיה המכוער גמיר וסביר טפי מן הגאה ויפה אלא דה"ק אי הוה שונאין היופי ולא היו מגיסין דעתן מחמת יופיין הוו גמירי טפי מדהשתא וכן משמע הלשון אילו הוו סנו כו' מלשון שגאה ולא קאמר אילו הוו מכוערין הוו כו' ודו"ק:

מהר"ל חידושי אגדות

אף אורייתא וכו'. ופי' (ני ע"ב). אמרה ליה בת קיסר זה כמו שאמרו (תענית ו' א') על התורה שנמשלה למים מה מים מניחין מקום גבוה ויורדין למקום נמוך אף דברי תורה אינם נמצאים במי שנתגאה רק במי שמשפיל עצמו. ודבר זה בארנו במקום אחר באריכות כי הגאווה הוא מתיחס אל הגשמי, והתורה חכמה אלקית נבדלת אין ראוי למי שנפשו יש לו יחוס אל הגשמי, ולפיכך אמר

שהיופי היא מעלה גשמית שהיופי לגוף ואינו ראוי אל התורה ובארנו דבר זה במסכת תענית ע"ש. ולא יקשה לך הא דלעיל שאמר חכמת אדם תאיר פניו, שתראה מזה כי היופי ראוי לאדם השכלי, וכאן אמר אדרבא כי אין ראוי היופי לאדם שיש לו החכמה. כי אין זה קשיא כי מה שאמר חכמת אדם תאיר פניו דבר זה כמו שהיה אצל משה שנאמר בו כי קרן אור פניו, ואין היופי ההוא יופי גשמי רק אור נבדל שראוי לבעל שכל, כי החכמה היא אור בודאי אבל היופי שנאמר כאן הוא היופי הגשמי ואין זה גמור איר שדבר זה אין ראוי לחכמה, ודבר זה מבואר אין להאריך בו (*).

בן יהוידע

שם. א"ל אף אורייתא קן. כ"ל צ"ד הטעם להורות כי דברי תורה אינן פ' שתמלא בהם דברים שהם סיפורים חילוניים, כמו ואחות לטון תמנע, ותמנע היתה פלגש, ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום וכו', וכיוצא במקראות אלו הרבה, שאין בנוסף לדרך, ואין גופם נאה לשמוע, הנה תוכס וקרבס מלא סודות ועניינים יקרים ונאים במאד מאד, ולכך ת"ח העוסק בתורה גופו שחור, ובקרב ים תורה יקרה, וחכמה גדולה ורבה מאד. וצוה יוצן הטעם שהחכמים נקראים בשם עינים, כמ"ש רז"ל ע"פ והיה אס מעיני העדה, היינו שהם דוגמת העינים אשר האור יולא מן השחור שבעינים, כן אור התורה יולא יותר מגוף שחור. ועוד כ"ל הטעם דהוה באורייתא הכי כדי ללמד מוסר לבעלי תורה, שיהיו ענוים ושפלים, שלא יתנאלו, כי היופי מביא אס האדם לידי גאווה, וכמ"ס בריס מכלתין, באותו הנזיר שזא מן הדרוס. אי נמי משום דצוה ניכר תפארתה של תורה שזא החכם שחור ואינו נאה, ועכ"ז מחבבין אותו ביותר ונושקין ידיו ורגליו, ולמה, אלא בעבור הורה שבו, דאומרים עליו, אל הסתכל בקנקן אלא כמה שיש בו:

יערות דבש ח"א דרוש ד'

אמרו הטבעים כי כל מי שטבעו ממרה ירוקה ושחורה הוא עלול למושכלות, ומזג ירוקה ושחורה מורה בהכרת פניהם כחיושי בשר דל ורזה ופניהם כרכומי ושחור, ולכך אמרו דהתורה ומדע מצויים באנשים מכווערים, כי הוא מורה על מזג הנ"ל, אך זהו מפאת הטבעי שהוא מחמת המזל, אבל מי שהוא למעלה מהמזל ואין ענינו תלוי במזל, פשיטא שאין בכל זה ראייה, ואדרבא ודאי שגופו יותר כהיר בשחקים, וע"ז נאמר [קהלת ת. א] חכמת אדם תאיר פניו, ולכך הראשונים שהיו למעלה מהמזל היו בעלי תואר ויופי למאוד, אמנם כאשר גלינו בעו"ה ובאנו לידי הנהגת השמש וכוכבים, אנו נכנעים לאיכות הגוף ומזגו, ולכך צריך גוף ומזג עלול לחכמה, ולא תמצא אלא במזג הנ"ל שחורה וירוקה, והכרת פניהם ענתה שחורי וכרכומי, ולכך

נדרים נ-ג

עניין: מעשה דרבי ובר קפרא

שו"ת שבות יעקב ח"א

פתח עיניים

של מצוה על כן אומיניה עכ"ל בקצור ועם תאודן הסליחה חדא שכל מה שהביא מהט"ז הוא על מילוי פיו שחוק אבל שחוק בעלמא מותר כיון שאינו ממלא פיו שחוק ורבי עקיבא בסוף מכות היה שוחק לא שמילא פיו שחוק ח"ו ומה יוכח הוכח מר' עקיבא. ותו דמסיים על כן אומיניה משמע שהודה רבי שבשמחת מצוה מותר למלאת פיו שחוק. והרי מסוגיין משמע דרבי לא קבל דבריו של בר קפרא והזהירו שלא יביאנו לידי שחוק. ותו דרבי לא הוה מחייד וא"ל לבר קפרא לא תבדחן דלשון חייד אינו שחוק כמ"ש החוס' בע"ז דף ג' ובמציצא דף ג"ט ולא מיבעיא זה אלא אף בדיחותא לא היה רוצה רבי וזה אינו ענין לשחוק ור' היה מקדש עצמו בקדושה יתירה. ואעיקרא מ"ש בר קפרא אם לעוברי רצונו וכו' הדבר קשה לפרש שרמו דברי ר' עקיבא ולא דיבר עליהם רק כונתו לומר כמ"ש ר"ע ורמו דר' עקיבא היה שוחק ותורה מבחוץ ובעיני הוא דוחק גדול:

אמנם הפשוט הוא דאמרינן פ"ק דברכות כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בה' קולות ובודאי דכל אשר היו בסעודת החתן ר"ש ברבי לא שמחו הם ולא את החתן וכלה בעבור רבי שלא היה רוצה אפילו בדיחותא וא"כ עברו בה' קולות ומשו"ה אמר בר קפרא לעוברי רצונו דעברו בה' קולות ויהיו דבריו כלפי האנשים שזימן רבי והיו גהנים מסעודה ואינם משמחים החתן וכלה ואליהם קרא עוברי רצונו מטעם הנז' ודוק:

חתם סופר

דף נ' ע"ב: אם לעוברי רצונו כך וכו' לעושי רצונו בעה"ז כך. שמעתי ממחור' הגאון מו"ה זונס אצ"ד דק"ק מ"ד, דרבינו הקדוש עזר על ראונו של הקצ"ה שיש לו צעקה"ז, שהקצ"ה רלה צעקה"ז שיהנו צריות ממנו ולא תוכו זרואו, והוא לא רלה ליהנות אפילו שלא לשמוח בשמחת חתונת זנו, א"כ עובר הוא על אותו רלון שיש להקצ"ה בישונו של העוה"ז, ולצסוף כשהזמינו וידע בר קפרא שישמחו בריקודו כדלקמן, אמר שהוא עושה ראונו של הקצ"ה צעקה"ז.

שאלה כפב אף שאין כאן מקומו מימ כדי לסיים בדברי אגדס ודבר טוב כמנתי כאן מה ששאלתי כנסעתי על שמחת בני הרב המוסלח מהר"ם נר"ו י"רש לי מין ה"ז סוגיא דנדר' דף ט"ז פ"ב רבי עב' ליה הלולא לרי שמעון ברי' וכי של בים גנאל פשרי' וארכב אלפי' ריבואן דיגרי נסקי' על בי גנאל דין ולא אומיניה לבר קפרא (פרש"י לא אומני' לבר קפרא לפי שכי' איש דדחן ומחירא שאא יעשה דבר שיסחוק) אמר בר קפרא חס לעוברי ראונו כך לעושי ראונו על אחת כמה וכמה אומני' (ופרסי' אמר בר קפרא לרבי חס לעוברי ראונו משפיע לו סוכה כל כך לעושי ראונו וכו' שפי' מנכחו של שלח זענכו) וסמך המה חקרא וכי בשביל שלח אומניה יגנאו כולי האי לרבי שפי' רבינו הקדוש שמנינו שזקק פשר אלכנשו' כדליתא נפי' הנושא ונשי' מהרש"ל בחידושי' אגדו' שם לא ניח לי:

תשובה הנה נודתי סוגיא זו פשוט מאוד ואוסף תמיה על פניהם מלמד שהוא דבר פשוט מלך הצפנייש שהוא רבינו הקדוש אלא גם מלך המצייש הדבר פשוט דכלל גם בר קפרא ה' גדול דתומו ופשה משי' בר קפרא איך יעלה על דעתו להוליא ש"ר של רבי ולקרותו מונרי ראונו אפי' דרך שחוק והיסול קשה הדבר לאמרו וכו' כיון ששאלה לא אומניה כדי שלא ישחק ח"כ אחר שאמר דבר זה למע אומני' ואדרכה ה' לו לכפוס עליו ביומר ואף שרבי ה' פרוי בזמר וכדליתא צסוף סופה משמח ר' בטלה פנוה וירא' הקא מימ מניע שהקסיד משום כבוד המורה וכדליתא במועד קטן דף י"ז פ"א ר"ש ז"ר ובר קפרא' כו' יסבי וקנרסי קשיא לכו שמעמחתי אי' ר"ש לבר קפרא דבר זה לר"ך לרבי אמר בר קפרא לר"ש ומה רבי אומר בדבר זה אול אמר לאבנה חיקוד אחי בר קפרא לאחמיווי' לי' אי' בר קפרא אי' מכירך מעולם ידע דנקי' מילתא דמסי' כנג חיפוסת צנפשי' פ"כ כרי דחיקוד עליו של דבר קמן כה וכ"ש שקרא ליה פונרי ראונו ואיך אומניה אדרכה ולא חשש לדבריו כלל וגם חלי ישחק כמו שלא אומניה מחלה בשביל קסם זה לק ר"ל להצין דברי חכמים וחידוסי' ופלוה לא יבול דליתא בח"ח ס"ס סק"ס אסור לאדם שימלא שחוק פיו בסי' ור' שם סק"ז כסיק ז' דנטוסה סקור כ' בגלי סוה ונלפיד ש"ש חילוק בזה דלפי'ן שמחה שאינה של מלוה ודאי אסור אחי' שלא צמק בגלו' למלא פיו שחוק אבל בשמחה של מלוה היסר היסר צמק שצ"ה קיים וכולו ונזמן בגלי פרכה כל שמחה אחי' בשמחה של מלוה צון בחסונה או פוריס מימ לא ימלא שחוק פיו כנלפ"ד נכון שכל סס"ז ומראה דסי' דרבי שפי' מחירא שיסוק לפי שרבי ה' צמק בגלי' אחר המורק וכשרשי' ג"כ כסי' דחולין דף ור"ו פ"ב ר"ה אם בים שאן פ"ש וחילא צנב' סוף מחי' ר' גמליאל ור' אלפזר בן פאריס ור' יאשי' ה' מהלכין מדך ושמשו קול המולה והמחילו הס בזכין ור' עקיבא משחק וסי' אי' לק לאי משחק חס לעוברי ראונו כך לעושי ראונו על אחת כמה וכמה וא"כ לר"פ מותר לשחוק מססט זה דחא לרשפים ק' לעושי ראונו על אחת כמה וכמה אי' זה ה' פלול של ר' ובר קפרא דר' לא אומניה לבר קפרא כדי שלא ישחק בזמן בגלו' אי' בר קפרא חס לעוברי ראונו כך לעושי ראונו על אחת כמה וכמה כמבאר ר' עקיבא אי' מותר לשחוק סכ"ס בשמח' של מלוה ולשחוק אחר סי' מהולל של כן אומני' ודוק ושמאל נכון ואמם ר"ל ס"ק יעקב:

